

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 547/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a Libora Duľa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED],
zastúpených JUDr. Zuzanou Kolárikovou, advokátkou, Stará prešovská 10, Košice, proti uzneseniu Mestského súdu Košice č. k. 20 Er 3951/2015 z 1. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. augusta 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 46 ods. 3 ústavy uznesením Mestského súdu Košice (ďalej len „mestský súd“) č. k. 20 Er 3951/2015 z 1. júna 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovatelia žiadajú o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na základe návrhu na vykonanie exekúcie, ktorý bol súdnemu exekútorovi doručený 2. júna 2015, sa maloletí sťažovatelia [REDACTED] a [REDACTED], zastúpení matkou [REDACTED], domáhali zaplatenia dlžného výživného v časti tvorby úspor vo výške 8 000 eur a trov exekúcie výživného proti otcovi [REDACTED] (ďalej len „povinný“). Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) vydal 8. januára 2016 poverenie na vykonanie exekúcie, ktorej výkonom poveril súdnu exekútorku JUDr. Denisu Regináčovu Mihalovú.

3. Dňa 22. novembra 2016 bol okresnému súdu doručený návrh povinného na zastavenie a odklad exekúcie, v ktorom žiadal exekúciu zastaviť z dôvodu neprípustnosti podľa § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku. Okresný súd uznesením č. k. 20 Er 3951/2015-102 z 20. júna 2019 (ďalej len „uznesenie z 20. júna 2019“) návrh povinného na zastavenie exekúcie zamietol. Proti uzneseniu okresného súdu z 20. júna 2019 podal povinný odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd

v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 15 CoE 81/2019-129 z 30. januára 2020 tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil. Následne na základe ústavnej sťažnosti povinného ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 472/2020-47 z 15. apríla 2021 uznesenie krajského súdu č. k. 15 CoE 81/2019-129 z 30. januára 2020 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

4. Krajský súd o odvolaní povinného rozhodol opätovne uznesením č. k. 7 CoE 82/2021-202 tak, že zrušil uznesenie okresného súdu z 20. júna 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd uznesením č. k. 20 Er 3951/2015-224 zo 6. apríla 2022 exekúciu vyhlásil za neprípustnú a exekúciu zastavil v zmysle § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017 s tým, že o trovách exekúcie rozhodne samostatným uznesením.

5. Okresný súd uznesením č. k. 20 Er 3951/2015-264 z 8. marca 2023 zaviazal maloletých oprávnených spoločne a nerozdielne nahradiť povinnému trovy právneho zastúpenia vo výške 764,96 eur. Proti tomuto uzneseniu podali maloletí oprávnení prostredníctvom zákonnej zástupkyne sťažnosť, ktorú mestský súd napadnutým uznesením zamietol. Vo výroku II zaviazal oprávnených povinnosťou úhrady trov sťažnostného konania povinnému vo výške 157,43 eur, ktoré sú povinní uhradiť spoločne a nerozdielne na účet právneho zástupcu povinného.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia sú toho názoru, že napadnuté uznesenie mestského súdu je nezákonné, pričom mestský súd mal napadnutým uznesením, ale aj postupom, ktorý mu predchádzal, porušiť ich základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy. Zaviazat' maloletých oprávnených zaplatiť povinnému, teda ich otcovi, trovy právneho zastúpenia vo veci vymáhania dlžného výživného, ktoré v danom čase preukázateľne dlhoval, porušuje práva maloletých i dobré mravy.

7. Sťažovatelia poukázali na skutočnosť, že mestský súd v napadnutom uznesení, ako aj v uznesení, ktoré mu predchádzalo, argumentoval § 203 ods. 1 Exekučného poriadku. V danej súvislosti v podstatnom uviedli, že v čase podania návrhu na výkon exekúcie existoval riadny exekučný titul, ktorý bol právoplatný a vykonateľný. Ústavný súd až neskôr, keď exekučné konanie prebiehalo, konštatoval, že exekučný titul je nejasný a nezrozumiteľný a porušuje základné práva a slobody povinného. Ak by mali maloletí sťažovatelia obhájiť napadnuté uznesenie tak, ako je právoplatné, znamenalo by to, že súd by od maloletých oprávnených ako právnych laikov očakával, že dokážu vopred predvídať, že ústavný súd vysloví exekučný titul za rozporný so základnými právami a slobodami. Z uvedeného dôvodu označiť ich návrh na výkon exekúcie za šikanózný je absurdné. V predmetnej veci nedošlo k žiadnemu pochybeniu na strane maloletých sťažovateľov, ale na strane krajského súdu, ktorý nejednoznačne formuloval výrok o tvorbe úspor.

8. Sťažovatelia sú toho názoru, že mestský súd mal v ich prípade aplikovať § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Napriek tomu, že judikatúra súdov, ako aj právna doktrína sa zhodujú, že dôvody hodné osobitného zreteľa nemožno dopredu stanoviť vyčerpávajúcim spôsobom, sú sťažovatelia toho názoru, že v uvedenej veci existuje hneď niekoľko dôvodov hodných osobitného zreteľa, a to

a) neprimeraná tvrdosť – zaviazat' maloleté deti bez akéhokoľvek príjmu k náhrade trov otcovi,

- b) podiel oboch strán na vzniku a priebehu sporu – existencia právoplatného a vykonateľného exekučného titulu v čase podania návrhu na vykonanie exekúcie,
- c) povaha a okolnosti sporu – vzťah maloletých detí a otca,
- d) osobné pomery strán sporu,
- e) nízky príjem – maloleté deti nemajú žiaden príjem.

9. Nadväzujúc na uvedené, sťažovatelia konštatovali, že v predmetnej veci bolo povinnosťou mestského súdu aplikovať § 257 CSP a náhradu trov právneho zastúpenia otca proti maloletým deťom nepriznať.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 46 ods. 3 ústavy napadnutým uznesením mestského súdu, ktorým mestský súd zamietol sťažnosť proti uzneseniu z 8. marca 2023. Predmetným uznesením okresný súd zaviazal sťažovateľov povinnosťou uhradiť spoločne a nerozdielne povinnému (ich otcovi) trovy právneho zastúpenia. Sťažovatelia sú toho názoru, že okresný súd (resp. neskôr mestský súd) postupoval nezákonne a mal vo veci aplikovať § 257 CSP.

11. Ústavný súd pri posudzovaní ústavných sťažností smerujúcich proti rozhodnutiam o trovách zdôrazňuje, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi prislúcha zásadne týmto súdom. Ústavný súd ich preto iba celkom výnimočne preskúmava. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

12. Na druhej strane však ústavný súd pripomína, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

13. Ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale je nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému všeobecný súd pri

rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenie mestského súdu spĺňa požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

14. Napriek tomu, že ústavný súd rozumie podstate sťažnostnej argumentácie a nie sú mu ľahostajné pocity maloletých sťažovateľov, musí konštatovať, že ústavnej sťažnosti nemožno vyhovieť. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietali nesprávnosť právneho záveru okresného (resp. mestského) súdu, ktorý bol založený na konštatovaní o zavinení sťažovateľov za zastavenie konania v dôsledku podania neprípustného návrhu na začatie exekučného konania a následného vedenia exekúcie. Pri bránení sa exekúcii (v konečnom dôsledku úspešnom) vznikli povinnému trovy právneho zastúpenia. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uviedli, že ako právní laici nemohli v čase podania návrhu na vykonanie exekúcie vedieť, že ústavný súd v priebehu exekúcie vyhlási, že exekučný titul je nejasný a nezrozumiteľný. Ústavný súd však v danej súvislosti považuje za potrebné ozrejmiť, že exekučným titulom v posudzovanej veci nebolo uznesenie krajského súdu č. k. 15 CoE 81/2019 z 30. januára 2020, ktoré bolo zrušené nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 472/2020-47 z 15. apríla 2021, ako to tvrdia sťažovatelia. Exekučný titul v danom konaní predstavoval rozsudok okresného súdu č. k. 19 P 114/2011 z 27. februára 2013 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 CoP 244/2014. Právoplatné rozhodnutia, ktoré sú exekučným titulom, neboli zrušené a existujú doteraz. Ústavný súd spomínaným nálezom zrušil rozhodnutie, ktorým bolo rozhodované o návrhu povinného na zastavenie exekúcie, nie exekučný titul.

15. Pre účely tohto konania je však relevantné, že aj keď by ústavný súd prisvedčil argumentu sťažovateľov o nezavinení vzniku trov právneho zastúpenia a dospel by k záveru, že v danom prípade pochybil najmä exekučný súd pri vydaní poverenia na výkon exekúcie, neovplyvnilo by to vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia. Exekučný poriadok nemá ustanovenia o náhrade trov exekučného konania vo vzťahu medzi jeho účastníkmi, preto sa použijú výlučne ustanovenia Civilného sporového poriadku. Medzi základné zásady, na ktoré musí všeobecný súd pri trovách zastaveného exekučného konania medzi povinným a oprávneným prihliadať, patrí zodpovednosť za zavinenie, ktorá je zakotvená v § 256 ods. 1 CSP. Jej podstata spočíva v sankcionovaní strany za vznik trov, ktoré by inak protistrane nevznikli, tým, že neúspešná strana sporu je povinná nahradiť úspešnej strane trovy konania, ktoré jej vznikli. Ide o zavinenie procesné, keď v dôsledku správania strany, teda aj jej procesného úkonu, vzniknú protistrane trovy. V danom prípade je nesporné, že povinný sa proti neprípustnému návrhu na vykonanie exekúcie kvalifikovane bránil a v konaní bol napokon úspešný. Rovnako je zřejmé, že trovy právneho zastúpenia povinnému skutočne vznikli, teda boli účelne vynaložené.

16. Z uvedeného vyplýva, že aj keď exekučný súd včas „neodhalil“ neprípustnosť návrhu na vykonanie exekúcie, o náhrade trov je možné uvažovať výlučne v procesnom vzťahu medzi oprávnenými a povinným. Nie je totiž možné, aby trovy právneho zastúpenia v danom prípade znášal krajský súd, ako sťažovatelia požadovali, resp. argumentovali v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka a následne aj v ústavnej sťažnosti. Pre sťažovateľov do úvahy eventuálne prichádza možnosť uplatnenia náhrady škody proti štátu na základe zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

17. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie aj v kontexte druhej sťažnostnej námietky, ktorá spočívala v neaplikovaní § 257 CSP okresným súdom (resp. mestským súdom) na vec sťažovateľov. Ústavný súd teda skúmal, či mestský súd napadnuté rozhodnutie riadne zdôvodnil a sťažovateľom dal ústavne akceptovateľnú odpoveď na otázku, prečo neuplatnil moderačné právo súdu a nevidel v danej veci existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa. Zároveň ústavný súd posudzoval, či napadnuté uznesenie nevykazuje prvky svojvôle. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že mestský súd v bode 35 napadnutého uznesenia ústavne akceptovateľným a dostatočným spôsobom zdôvodnil, prečo sa v prípade sťažovateľov nerozhodol využiť zákonom umožňovanú moderáciu a neaplikovať výnimku zo zásady úspechu v konaní. Aj keby ústavný súd pripustil opačný aplikačný prístup v tejto veci, pripomína, že nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov a riadi sa zásadou minimalizácie zásahov do ich rozhodovacej činnosti, a preto ani prípadné jeho vlastné presvedčenie o možnosti aplikácie daného ustanovenia na prípad sťažovateľov, nie je samo osebe spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia mestského súdu. V procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení právnych predpisov zo strany mestského súdu totiž nebol obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípmi spravodlivosti.

18. Ústavnému súdu po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia nezostalo iné, než len konštatovať, že mestský súd napadnuté uznesenie riadne zdôvodnil, rešpektoval právnu normu, preto sa nemohol dopustiť ústavou zakázanej svojvôle, a tým aj porušenia ústavou zaručených práv, ktoré sťažovatelia označili v ústavnej sťažnosti. Skutočnosť, že sa sťažovatelia s názorom mestského súdu nestotožňujú, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu